

kopint-tarki.hu

Az adóváltoztatások lehetséges gazdasági hatásai

Kutatásvezető:

Palócz Éva

KOPINT-TÁRKI
Konjunktúrakutató Intézet Zrt.
1112 Budapest, Budaörsi út. 45.
1518 Budapest, Pf. 71.
Telefon: 309-2695
Fax: 309-2647
E-mail: info@kopint-tarki.hu
www.kopint-tarki.hu

Budapest, 2010. július.

Az adóváltoztatások lehetséges gazdasági hatásai

(Nem végleges változat)

Ebben az írásban a tervezett jogszabályok (T/581. számú törvényjavaslat)¹ változtatásai közül csak azokkal foglalkozunk, amelyeknek gazdasági relevanciájuk van, valamint az SzJA bejelentett módosításának lehetőségeivel és esetleges hatásaival.

- Természetes személyek által háztartási munkára alkalmazott magánszemélyek adófizetési kötelezettségének eltörlése, a munkaviszony csupán regisztrálási kötelezettsége
- A társasági adó 10%-ra csökkentése 500 millió forint nyereséghatárig és a kedvezményes adózás feltételeinek eltörlése;
- 200 milliárd forintos hitelintézeti adó – átmeneti – bevezetése 2010-ben
- A személyi jövedelemadó egységesen 16%-ra való csökkentése.

1. Természetes személyek között háztartási munkára létesített jogviszony

A törvényjavaslat adómentessé teszi a természetes személyek között, háztartási munka végzésére létesített kapcsolatot. A háztartási munka körét definiálja, és azt is előírja, hogy az új szabály csak természetes személyek közötti viszonyra alkalmazható. A jogviszonyt be kell jelenteni (a foglalkoztatott adóazonosító és TB-számával), és utána havi 1000 forint regisztrációs díjat fizetni, a munka végzésének gyakoriságától függetlenül.

- Az új szabály hatása az államháztartás bevételeire

Jelenleg háztartási alkalmazottat természetes magánszemély alkalmi munkavállalói (AM) könyvvel alkalmazhat. Az ÁFSz adataiból kitűnik, hogy az ily módon alkalmazottak száma elenyésző. 2009-ben az összesen 12,1 millió, AM könyvvel ledolgozott napokból mindössze 171,1 ezer (1,4%) jutott a magánszemély vagy közhasznú szervezet által igénybevett szolgáltatásokra (lásd az 1. sz. Mellékletet). Arról nincsen információ, hogy ez a szám hogyan oszlott meg a magánszemélyek és a közhasznú szervezetek között, annyi támpontunk van csupán, hogy 2007-ben, amikor még kizárólag magánszemélyek alkalmazhatták az ún. „Fehér AM könyvet”, akkor az AM-könyvvel ledolgozott munkanapok száma összesen 21,7 ezer volt. Feltételezhető tehát, hogy a növekmény túlnyomó része a közhasznú szervezeteknél foglalkoztatottakból kerül ki, különös tekintettel arra, hogy ilyen szervezeteknél van jelentősége a kiadásokkal való elszámolásnak, míg a háztartásoknál nincs. Az ellenőrzés esélye is nagyobb a közhasznú szervezeteknél, míg a magán-lakásokba az APEH-nek nincs lehetősége ellenőrizni.

Ezt tükrözik a számok is. 2007-ben évi 24 nappal (havi 2 alkalommal) számolva az AM könyvvel alkalmazók száma nem éri el az 1 ezret, feltehetőleg 2009-ben is legfeljebb 2-3 ezer lehetett.

A közteherjegy összege a ledolgozott napok után napi 400-110 ft között ingadozik, a fizetett bér függvényében. Az összes közteherjegy értéke azt mutatja, hogy a jegyek több mint kétharmadát

¹ T/581. számú törvényjavaslat egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról

(67,3%-át) a legalacsonyabb bérkategória alapján vásárolták. Feltehetőleg nem volt ez másként a magánfoglalkoztatók esetében sem.

Ennek alapján kiszámítható, hogy az AM könyvvel alkalmmilag **magánszemélyeknél foglalkoztatottak után (40 ezer nappal számolva) 2009-ben mintegy 22 millió forintot fizethettek.** De még ha az összes, magánszemélynél és közhasznú szervezetnél foglalkoztatott munkanapot mind a magánszemélyekhez alokálnánk (és a közhasznú szervezetekre egyet sem), akkor sem éri el a befizetett közteherjegy értéke a 85 millió forintot. Ebből tehát lényegében említésre méltó állami bevétel nem keletkezett.

Az új szabályozás tehát nem von el költségvetési bevételt az eddig AM könyvvel alkalmazottak utáni befizetésekből. Ráadásul, ha mind a kb. 2 ezer háztartás, amely eddig AM könyvet használt, áttér az 1.000 forintos havi regisztrációs díj fizetésére, akkor a bevétel lényegében ugyanannyi (24 millió forint), amennyit az AM könyvre kalkuláltunk.

Kérdés, hogy az új szabályozás mennyiben hozza meg a háztartások kedvét az adó befizetésére. A havi regisztrációs díj lényegében azonos az AM könyv használata melletti összeggel, ha a foglalkoztatás nem haladja meg a havi 1,5-2,5 napot (700 illetve 400 forintos közteherjeggyel számolva).

Hátránya, hogy, míg a beragasztott közteherjegy alapján az alkalmi munkavállalót részbeni egészségügyi szolgáltatás és nyugdíjra jogosító szolgálati idő illeti meg, addig az adómentes foglalkoztatás után nem jár semmiféle ilyen jogviszony.

Előnye, hogy havi 1,5-2,5 nap feletti foglalkoztatás esetén lényegesen olcsóbb, mint az AM könyv alkalmazása. Olyan esetekben, amikor a munkavégzés hosszabb időszakra terjed ki (pl. tartós betegápolás), kifejezetten kedvező azoknak a háztartásoknak, amelyeket állampolgári és adófizetési lelkiismeretük az adó befizetésére sarkal. Az új szabályozás ugyan szigorú szankciókat is kilátásba helyez, ezek érvényesítése azonban továbbra is olyan nehéz marad, mint az eddigi bejelentési kötelezettség elmulasztásának kontrollja. A törvénytervezet szerinti bejelentési és regisztrációs díjfizetési kötelezettség elmulasztása esetén a foglalkoztató 100 ezer forintig terjedő mulasztási bírsággal sújtható, emellett be kell fizetni a foglalkoztatás utáni járulékokat.

Nehéz megbecsülni, hogy az új szabályozás mennyi háztartást fog adófizetésre ösztönözni. Jelentős előnye a tervezetnek, hogy kevesebb adminisztrációval jár. Az alkalmazottnak nem kell AM könyvet kiváltania, az alkalmazónak nem kell jegyet vásárolnia, elegendő a bejelentést sms-ben vagy interneten megtenni. Ez önmagában akár jelentős ösztönző erővel bírhat. Az eredmény nagyrészt azon is múlik, hogy mennyire válik „divatosá” az ilyen befizetés teljesítése azokban a körökben, amelyek igénybe vesznek ilyen szolgáltatást, mivel önmagában sem az összeg, sem annak gyakorlati kifizetése nem jelent számottevő megterhelést.

Ha a befizetők száma eléri a 10 ezret (a jelenlegi AM könyvet alkalmazók kb. ötszöröse), akkor 12 hónappal számolva évi **120 millió forint bevétel illetheti az államot.** A potenciális befizetők köre feltehetőleg ennek többszöröse.

Jelentős összeget képviselő államháztartási bevétel tehát ettől az intézkedéstől nem várható. Mindazonáltal, a regisztráció széles körben elfogadottá válása nagyban segíthetné a gazdaság kifehéredését, a jogkövetési és adófizetési morál javulását.

2. Társasági adó 500 millió forint nyereségig 10%

A törvénytervezet 50 millió forintról 500 millióra emeli fel azt a határt, amelyben a 10%-os kedvezményes nyereségadót lehet alkalmazni. Ennél is fontosabb, hogy a kedvezmény igénybe vételéhez nem kapcsolódnak olyan megszorító feltételek, amelyek a korábbi, 50 millió forint nyereségig igénybe vehető adókedvezményeket sújtották. Ezek ugyanis olyan súlyos szabályok, amelyek az adókedvezményt igénybevevők körét jelentősen szűkítették.

A várható adókiesés kalkulálását nehezíti, hogy a Pénzügyminisztérium (PM) pénzforgalmi adatai a társasági adóból keletkezett bevételekről és az APEH vállalati eredmény-kimutatáson alapuló adatai jelentősen különböznek egymástól. Az eltérés oka részben az eredményszemléletű és a pénzforgalmi jellegű adatok szokásos eltérése (az egyik a felmerülés a másik a tényleges befizetés időpontjában kerül regisztrálásra). Különbség lehet emellett, hogy az APEH társasági adó adatai csak a befizetési *kötelezettséget* mutatja ki, a tényleges befizetés ennél alacsonyabb lehet adófizetési elmaradás, illetve magasabb a büntető-kamatok befizetése miatt. A különbség a két adatforrás között azonban lényegesen nagyobb, mint amelyet a fenti tényezők megnyugtatóan magyaráznának.

A PM adatai szerint 2007-ben **510**, 2008-ban **449**, 2009-ben pedig 385 milliárd forint volt a társasági adóból származó pénzforgalmi bevétel.

Az APEH ezzel szemben 2007-re **543**, 2008-ra **442** milliárd forint társasági adófizetési kötelezettséget mutat ki, amelyből a különböző kedvezmények igénybevétele miatt 2007-ben **443**, 2009-ben **373** milliárd forint adófizetési kötelezettség keletkezett. 2009-re még nem áll rendelkezésre a megfelelő adat.

A következőkben a 2008. évi adófizetési kötelezettség alapján mutatjuk ki a tervezet hatását a költségvetés bevételeire. Ehhez becslést kellett készíteni a 2010-re várható adóalapokról. Számításainkban abból indultunk ki, hogy 2010-ben folyó áron 10%-kal alacsonyabb volt a társasági adóalapot képező vállalati nyereség, mint 2008-ban. Erre a scenárióra számítottuk ki az adóbevétel csökkenését. A becslés alapjául az szolgált, hogy recessziós időkben a nyereséges vállalatok nyereség-tömege rendszerint jobban csökken, mint a gazdaság hozzáadott értéke: a vállalati infrastruktúrát ekkor is fenn kell tartani és a termelékenység is csökken, mivel nem bocsátanak el annyi dolgozót, amennyit a termelés visszaesése indokolna. Amennyiben a vállalati nyereségek csökkenése 2009-ben és 2010-ben, két év alatt ennél kisebb volt, akkor az adókiesés mértéke nagyobb. Súlyosabb adóalap-csökkenés esetén az adókiesés valamivel kisebb az általunk számítottnál.

Számításainkban nem a *fizetendő* adó adataiból (2008-ban 373 milliárd forint), hanem az adókedvezmények igénybevétele előtti, ún. *számított* adó adataiból (2008-ban 442 milliárd forint) indultunk ki, hiszen az adóráták változása ezt az összeget módosítja.

Az alábbi táblázat első oszlopában az APEH által közölt összes adóalap és a számított adó összege szerepel, amelyet felbontottunk az 500 millió alatti és feletti nyereségtömegekre és az ahhoz tartozó számított adóra. A második oszlop a 2010-re becsült nyereségadó-alaphoz (10%-os csökkenés 2008-hoz képest) a 2010. első felében érvényes adószabályok alapján mutatja a számított adó becsült összegét. A harmadik oszlop ugyanerre az adóalapra vetítve a tervezett adóváltoztatás alapján számítja ki a számított adó becsült összegét.

1. táblázat. A 2010. júliusi adóváltoztatás becsült hatása a TÁSA bevételre

	2008. évi adatok és adószabályok alapján (tényadat) (1)	2010. évi becsült adatok és adószabályok alapján (2)	2010. évi becsült adatok és a tervezett adószabályok alapján (3)	Különbség (3)-(2)	Különbség fél évre
Adóalap 500 millióig	1 421,4	1 279,2	1 279,2		
Számított adó	224,6	225,1	127,9	-97,2	-48,6
Adóalap 500 millió felett	1 365,4	1 228,8	1 228,8		
Számított adó	217,8	233,5	233,5	0,0	0,0
Adóalap összesen	2 786,7	2 508,1	2 508,1		
Számított adó	442,4	458,6	361,4	-97,2	-48,6
Vállalati különadó	134,0	0	0	0	0

Forrás. Saját számítások és becslés az APEH 2008. évi társasági adó jelentése alapján

Számításaink szerint tehát a tervezett társasági adó-változtatás éves szinten kb. 100 milliárd forintos államháztartási bevétel-kiesésest jelent. Fél évre számítva ez kb. 50 milliárd forinttal csökkenti a költségvetés bevételeit.

A számításokban nem vettük figyelembe az 50 millió forint nyereségig ma is igénybe vehető 10%-os TÁSA hatását a 2. oszlopban szereplő adatoknál, mivel szórványos információk szerint ezt nagyon kevés vállalat vette igénybe, a feltételek szigorúsága miatt. Az igénybevétel függvényében ez nyilván csökkenti a jelenlegi és a tervezett adószabályok közötti bevételi különbséget.

Érdeemes röviden kitérni arra is, hogy mely vállalati kategóriában milyen előnyökkel járna a tervezett adókönyvités. Az előző táblázatra érvényes feltételezések mellett kiszámítottuk, hogy a tervezett adókönyvités a létszám szerinti vállalati méretkategóriák adófizetési kötelezettségét milyen mértékben változtatná meg. Mint a táblázatból kiderül, az adórata csökkentéséből elsősorban az 1-49 fő közötti vállalati létszám-kategória profitálna, de az 50-249 főt foglalkoztató vállalati csoport is jelentős adócsökkentéshez jutna. Az előny, értelemszerűen a 250 fő feletti vállalati kategóriában a legkisebb, mivel az adókönyvités itt már erősen csökkentett mértékben érvényesül.

2. táblázat: A 2010. júliusi adóváltoztatás becsült hatása a TÁSA bevételre az egyes vállalati létszám-kategóriákban

	2008. évi adatok és adószabályok alapján (tényadat) (1)	2010. évi becsült adatok és adószabályok alapján (2)	2010. évi becsült adatok és a tervezett adószabályok alapján (3)	Különbség (3)-(2)	Különbség fél évre
0 vagy nincs adat	25,9	26,3	18,5	-7,8	-3,9
1-9 fő	76,3	77,6	45,9	-31,6	-15,8
10-49 fő	80,9	83,2	53,3	-29,9	-15,0
50-249 fő	84,7	87,8	67,4	-20,4	-10,2
250 és több fő	174,8	184,5	176,3	-8,2	-4,1
Összesen	442,5	459,4	361,4	-97,2	-48,6

Forrás. Saját számítások és becslés az APEH 2008. évi társasági adó jelentése és az APEH anonimizált vállalatsoros eredmény-kimutatása alapján

Az adókönyvités várható hatása a vállalatok tevékenységére és gazdálkodására

A vállalati nyereségadók csökkentése elsődlegesen a gazdaság kifehéredése szempontjából lehet fontos, mivel csökkentheti a nyereség „elköltségeléséből”, a feketén lebonyolított tranzakciókból származó relatív hasznot. Ez közvetve akár más adófajták, főként az ÁFA bevételeit is növelheti. A vállalatok *tényleges tevékenységét* azonban csak nagyon feltételesen, és akkor is csak hosszabb távon növelheti, mivel jelenleg a vállalatok termelését és értékesítését a legkevésbé az korlátozza, hogy mekkora az elért nyereség adóvonzata. Sokkal fontosabb ezeknél a piacszerzés és a hitelhez jutás segítése, a termelési költségek (ezen belül is elsősorban a munkaerő-költségek) csökkentése, valamint a bürokrácia és a korrupció visszaszorítása.

Rövid távon tehát ettől az adómódosítástól **nem várható gazdaságélénkítő hatás**. Különös tekintettel arra, hogy a vállalatok 2010. évi üzletmenetét ez már a legkevésbé sem befolyásolja, mivel az adókönyvitést utólag, egyfajta ajándékként kapják, amelyet az üzleti terveikbe nem építhettek be.

Megfontolandó lenne ezért az adókönyvitést 2011-re halasztani, figyelembe véve az államháztartás kedvezőtlen helyzetét, amely a társasági adó csökkentése nélkül is súlyos helyzetben van, a TÁSA mérséklése pedig még további megszorításokat igényelne más területeken.

S ezzel elérkeztünk írásunk következő pontjához: a bankadóhoz.

3. Tervezett bankadó

A jogszabály-módosítás a bankoktól, biztosítóktól, lízincéektől és egyéb pénzügyi közvetítők-től 2010-ben összesen 200 milliárd forint extra adó befizetését várja el, amelyet a mérleg-főösszegre vetítve állapítanak meg.

Az a kiindulópont, amely a bankoktól a gazdasági válság körülményei között nagyobb áldozatot vár el, alapjában véve indokolható: a gazdaság számos szektora súlyos veszteségeket szenvedett el a gazdaság jelentős visszaesése következtében, miközben a pénzügyi szektor (bizonyos kivételekkel) meglehetősen jó állapotban vészelte át a válságot, mivel annak szinte valamennyi negatív következményét (árfolyam-romlás, kamatemelkedés) át tudta hárítani az ügyfelekre.

Maga a bankadó ténye tehát nehezen kérdőjelezhető meg, már csak azért sem, mert maga az Európai Unió és annak legtöbb tagországa gondolkodik a bankszektor nagyobb részvételének módjáról a gazdaságok és az államháztartás konszolidálásában.

Az alábbiakban nem kívánunk (mivel, kellő információ hiányában nem is tudunk) állást foglalni sem abban a kérdésben, hogy a bankadó mekkora részét fogja a bankszektor áthárítani az ügyfelekre², sem abban, hogy esetlegesen hány bank hagyhatja el Magyarországot, illetve, hogy milyen erőviszony-átrendeződés következhet be a bankadó következtében a magyar bankpiacon.

² A Költségvetési Tanács becslése szerint a bankszektor 80 milliárd forintot fog áthárítani az ügyfelekre (www.mkkt.hu)

Csupán pár olyan körülményre hívjuk fel a figyelmet, amely mindenképpen megfontolandó a bankadó tervezett **mértékére** vonatkozóan.

- Mivel az új adófajta megállapítása nem a nyereségre, hanem a mérlegfőösszegre vetítve történik, az adó befizetése következtében több bank veszteségessé válhat, ami tőkepótlást tehet szükségessé;
- Azoknak a bankoknak az esetében is, amelyek nem válnak az adó miatt veszteségessé, a probléma hasonlóképpen felmerülhet, mivel a mérlegfőösszeg növekedését nem kíséri a saját tőke megfelelő növekedése, ezért a Basel II. Tőkemegfelelési Követelmény teljesítése szintén tőkepótlást igényelhet;
- A tőkemegfelelési követelmény teljesítése szempontjából valóságos kényszert jelenthet a bankok számára, hogy mérlegfőösszegüket az hitelezési tevékenységük mérséklésével csökkentsék. Ez a veszély azonban megítélésünk szerint nem annyira közvetlen, mint az ma a közgondolkodásban szerepel. A bankok 2009-ben is csökkentették a nem-pénzügyi vállalatoknak nyújtott hitelek állományát (a rövid hitelekét pl. 1,69 milliárdról 1,4 milliárd forintra), noha még szó sem volt bankadóról (csak nemzetközi gazdasági válságról). A hitelezési tevékenység tehát elsősorban a megtérülési várakozásoktól és nem a mérlegfőösszeg szempontjától függ.
- A bankok általános igazgatási költségei 2009-ben jelentősen csökkentek, az e téren való megtakarítási lehetőségek tehát egyre korlátosabbak. 2009-ben a bankszektor személyi költségei mintegy 10%-kal csökkentek: a szektor magántulajdonú része tehát megtette azokat a költség-racionalizálásokat, amelyekre a válság miatt szükség volt (3. táblázat). A személyi kiadások (és az igazgatási költségek általában) kizárólag az állami tulajdonú bankoknál emelkedtek 2009-ben. A KSH létszám- és kereseti statisztikái szerint a bankszektorban a teljes munkaidőben foglalkoztatott szellemi dolgozók bruttó keresete (miközben még mindig meghaladja a nemzetgazdasági átlag másfélszeresét), 2009-ben a nemzetgazdasági átlaghoz hasonló mértékbe csökkent (1, illetve 1,5%-kal).
- Amennyiben a kamatadó bevezetése a bankok rossz hitelei egy részének állami átvételével jár, az csökkenti a bankadó terhét, mivel kisebb kockázati tartalék képzést tesz szükségessé. Az átvétel azonban növeli az állam terhét, amely teher nem azonnal, hanem több évre elosztva jelentkezik. Ez némi időt ad az alkalmazkodásra, ami kedvező megoldás, mindenesetre a jövőben még takarékosabb állami gazdálkodást kíván meg, amivel számolni kell a következő évek költségvetési tervezésénél.
- Nem közvetlenül közgazdasági, de könnyen azzá válható kérdés az IMF-fel és a nemzetközi pénzpiaccal való viszony konszolidált mederben tartása. Ez egy olyan sebezhető, és a pénzpiaci finanszírozásra erősen rászoruló ország esetében, mint Magyarország, a finanszírozás fenntarthatósága, az árfolyam stabilitása és a kamatfelár szempontjából központi kérdés. Az államadósság változása döntő mértékben függ a fizetendő *kamatszinttől*, ezért annak növekedése (az államadósság csökkentésének kényszere miatt) egyre nagyobb elsődleges többletet kíván meg a költségvetéstől.
- A nemzetközi befektetők, akik a magyar államadósságot finanszírozzák, döntő szempontként veszik figyelembe, hogy egy feltörekvő és sebezhető ország milyen mértékben élvezzi az IMF támogatását, s hozamelvárásaikat ehhez igazítják. Az IMF

támogatását nem élvező országok ezért csak plusz kamatfelár mellett juthatnak finanszírozáshoz.

Az államadósság növekedésének képletét alkalmazva³ pedig megállapítható, hogy Magyarország számára a reál-kamatszint 1 százalékpontos emelkedése (változatlan gazdasági növekedés és elsődleges egyenleg mellett) az **államadósság szintjét a GDP százalékában mérve 0,77 százalékponttal emeli meg**. Ennek az 1 százalékpontos kamatszint-növekedésnek a kompenzálására a magyar gazdaságnak mintegy 200 milliárd forinttal nagyobb elsődleges többletet kell elérnie (kiadáscsökkentéssel vagy bevétel-növeléssel) ahhoz, hogy az államadósság ne változzék. 2 százalékpontos kamatszint-emelkedés pedig 400 milliárd forint pótlólagos megtakarítást tesz szükségessé.

A nemzetközi pénzpiac bizalmának tehát nagyon is kézzelfogható, forintban kifejezhető következményei vannak. Ezt jól példázza Görögország esete, amely (a korábban elkövetett súlyos fiskális hibák mellett) az elmúlt hónapokban éppen a kamatfelár hirtelen megemelkedése miatt került finanszírozási krízisbe.

A fentiek miatt célszerű lenne **a társasági adó, rövid távon gazdasági előnyt amúgy sem hozó csökkentését idén elhalasztani, és az így megtakarított 50 milliárd forintos bevételkiesést a bankadó mérséklésére fordítani.**

³ Az adósságdinamikát egy egyszerű képlet írja le, amelyben a kamatszint, az infláció, az elsődleges (kamatfizetés nélküli) és a gazdasági növekedés szerepel.

$$D_1 = [D_0 (1+r_1)/(1+g_1)] - PB_1$$

ahol

D1 az év végi GDP-arányos adósságrátát

D0 az előző év végi rátát

r az implicit kamatrátát, amely a bruttó adósság és a kamatfizetés aránya t_1 időszakban;

g az éves reálnövekedési rátát

PB1 pedig az adott évi elsődleges (kamatfizetés nélküli) deficitet jelöli.

3. táblázat: A hitelintézeti szektor (fióktelepek nélkül) eredménye 2008-2009-ben (milliárd Ft)

PSZÁF kód	Megnevezés	Bankszektor összesen			MFB, EXIM ,KELER			Szövetkezeti hitelintézetek			Hitelintézeti szektor összesen		
		2008	2009	Index	2008	2009	Index	2008	2009	Index	2008	2009	Index
2A1	KAMAT ÉS KAMATJELLEGŰ BEVÉTEL ÖSSZESEN	2 197	2 441	111,1	70	70	99,8	145	157	108,1	2 412	2 668	110,6
2A2	KAMAT ÉS KAMATJELLEGŰ RÁFORDÍTÁS ÖSSZESEN	1 483	1 688	113,9	44	39	87,4	79	92	116,5	1 606	1 819	113,3
2A3	KAMATKÜLÖNBÖZET	714	753	105,5	25	31	121,4	66	65	97,9	805	849	105,4
2A41	Kapott osztalék	163	64	39,0	0	0	102,5	0	0	42,3	164	64	39,0
2A42	JUTALÉK ÉS DÍJEREDMÉNY	243	259	106,9	2	3	106,1	21	21	100,4	266	283	106,4
2A43	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	140	300	214,3	-1	4	-329,5	2	4	195,3	140	307	218,8
2A44	EGYÉB ÜZLETI TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	-207	-83	40,1	-1	-4	320,3	-5	-6	104,4	-213	-92	43,2
2A51	ÁLTALÁNOS IGAZGATÁSI KÖLTSÉGEK	642	588	91,5	15	15	102,1	63	62	97,7	721	665	92,3
	Összes személyi jellegű ráfordítás	317	283	89,3	9	9	101,1	39	38	96,3	365	330	90,3
	Egyéb ráfordítások	325	305	93,7	6	7	103,4	24	24	99,8	356	335	94,3
2A6	SZOKÁSOS (ÜZLETI) TEVÉKENYSÉG EREDMÉNYE	266	278	104,1	9	6	63,1	12	11	87,5	288	294	102,2
2A61	ÉRTÉKVESZTÉS ÉS KOCK.CÉLTART. VÁLTOZÁSA	-144	-428	296,3	-2	-13	817,8	-8	-11	140,4	-154	-452	293,6
2A71	RENDKÍVÜLI BEVÉTEL	30	47	159,6	3	9	264,7	0	0	136,8	33	57	170,1
2A72	RENDKÍVÜLI RÁFORDÍTÁS	15	69	463,4	2	9	392,9	0	0	203,9	18	79	450,2
2A73	ADÓZÁS ELŐTTI EREDMÉNY	281	256	90,9	10	5	51,5	12	11	86,0	303	271	89,4

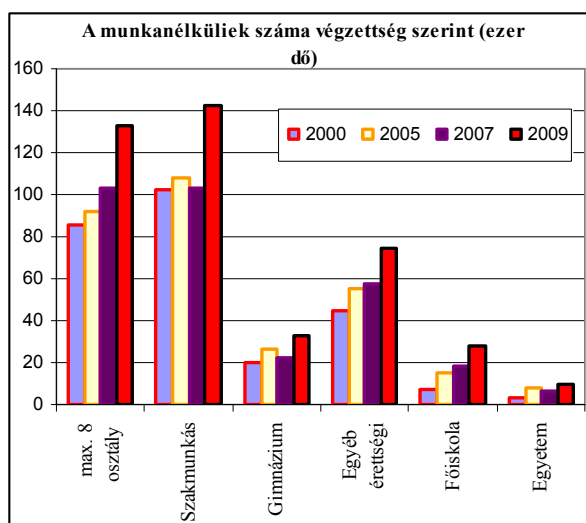
Forrás: PSZÁF http://www.pszaf.hu/bal_menu/jelentesek_statistikak/statistikak/hiteladat_bev.html

4. Személyi jövedelemadó

A T/581. számú törvényjavaslatban nem szerepel, de a kormányfő már bejelentette a személyi jövedelemadó egységesen 16%-os mértékre való csökkentését 2011-től. Ez tehát egy lineáris, flat rate típusú adó lenne, a jelenlegi progresszív adóval szemben. Ez a lépés az adójóváírás rendszerének fokozatos (két év alatti) megszüntetésével járna együtt.

Az egységes személyi jövedelemadó mellett és ellen is szólnak közgazdasági érvek, amelyeket ebben a rövid írásban nincs mód részletesen ismertetni. Mindenesetre, a lineáris adókulcs **elleni** fő érv a társadalmi szolidaritás hánya, mivel az az alacsony keresetűek relatív jövedelmére kifejezetten negatív hatással van. Ez különösen súlyos gondot okozhat egy olyan országban, amelyben a minimálbérből származó nettó kereset és a szociális ellátásból megszerzhető jövedelmek közötti különbség viszonylag kicsi.

Ilyen esetben a legalacsonyabb keresetűekre is kivetett egységes adó aránytalanul sújthatja az alacsony keresetűeket és egyúttal csökkentheti a munkakínálatot (kevésbé éri meg dolgozni). Különösen vonatkozik ez a kevésbé iskolázott rétegekre, amelyek valóban minimálbért keresnek, és körükben a legmagasabb a munkanéliség. Az adatokból nyilvánvaló, hogy a válság is – számszerint - elsősorban a legfeljebb 8 általánost végzett réteget sújtotta (részarányuk ugyanakkor az összes munkanélküli csoporton belül nem változott, sőt még enyhén mérséklődött is. Mindenesetre a munkanélküliek nagyjából stabilan egyharmada a legfeljebb 8 általános végzett munkaerő.

Az egykulcsos adórata **mellett** szól viszont az egyszerűség és átláthatóság, valamint, hogy a magasabb keresetűek amúgyis lényegesen több adót fizetnek, s az ő adózási hajlandóságuk emelése jelentősen növelheti az összes adóbevételt. A KSH adatai szerint 2008-ban az összevonás alá eső jövedelem mintegy egyharmada a 400 ezer forint feletti sávban keletkezett, részaránya az összes SzJA fizetésben pedig megközelíti az 50%-ot. Ebben a rétegben tehát az adófizetési hajlandóság növelése számottevő adófizetési többlettel járhat. Igaz, ez a tény éppenséggel az egykulcsos rendszer ellen is szólhat, mivel nagyon veszélyes lehet ennek az adóbefizetésnek az elvesztése vagy csökkenése.

Az APEH legfrissebb adata 2008-ra vonatkozóan áll rendelkezésre, eszerint a 2008. évi adófizetési kötelezettség **1.790 milliárd** forint volt. A PM adatai szerint viszont személyi jövedelemadóból ugyanebben az évben **1.998 milliárd** forint folyt be. Itt ugyanaz a számbevételi különbség merül fel, amelyet a társasági adóról szóló részben (2. pont) leírtunk. Az APEH-nek az adófizetők bevallásain alapuló statisztikája eredményszemléletű (az adott évben *felmerülő* adófizetési kötelezettséget mutatja), míg az államháztartás bevételeit jelző statisztikák pénzforgalmi szemléletűek, azaz azt jelzik, hogy az adott időszakban mennyi befizetés történt, függetlenül attól, hogy az adófizetési kötelezettség mikor merült fel. Az éves bevallások és elszámolások mindig a következő év tavaszán (jelenleg május 20-áig) történnek, s

ekkor kerül sor a pótlólagos befizetésekre és visszaigénylésekre. Amennyiben az adózási rendszerben nem történik jelentős, az adófizetéseket számottevően átalakító változás, akkor a pénzforgalmi és az eredményszemléletű statisztikák nem különböznek egymástól jelentősen (legfeljebb a jövedelmek változása függvényében). Magyarországon azonban nem ez a helyzet, hiszen a jövedelemadó mértéke és számítása szinte minden évben (2009-ben évközből is) változott.

4. Táblázat: Az SzJA bevételek vázlatos áttekintése és becslések a 16%-os egységes adókulcs esetére

	2008. tény	2010. becslült*	2010 számított, 16%-os egységes adókulcs mellett				
			Adójóváírással (1)	Adójóváírás nélkül (2)	Adójóváírás és egyéb kedvezm. nélkül (3)	Szuperbruttóra, adójóváírással (4)	Szuperbruttóra, adójóváírás nélkül (5)
Összevont személyi jövedelem adóalap	8 670	9100	9 100	9 100	9 100	9 100	9 100
Számított adó	2 132	2002	1 456	1 456	1 456	1 849	1 849
Adójóváírás**	230	200	200	0	0	200	0
Egyéb adókedv.**	272	200	200	200	0	200	200
Fizetendő adó	1 635	1602	1 056	1 256	1 456	1 449	1 649
Adóterhelés %	18,86	17,60	11,60	13,80	16,00	15,92	18,12

* A jelenlegi adószabályok mellett

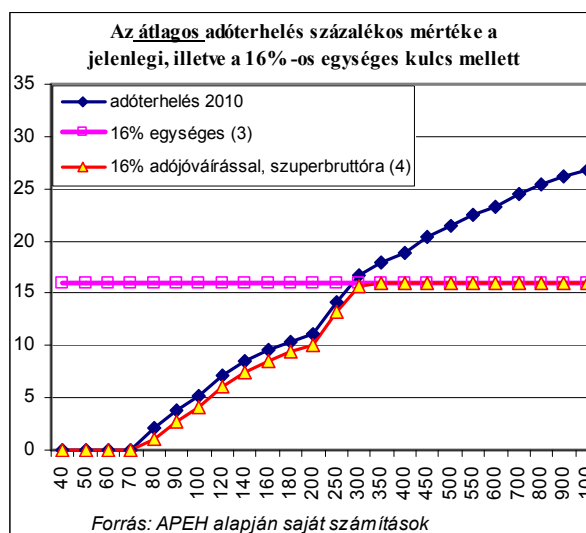
** Az adójóváírás és az egyéb kedvezmények összege becslés, amelynek alapja az APEH adata, amely szerint az összes kedvezmény 2008-ban 502 milliárd forint volt. Felosztásuk a korábbi évek adatai alapján történt.

A 4. táblázat adatai csak durva becslésnek tekinthetők (nem számolnak például az adóterhet nem viselő járandóságok adókövetkezmenyeivel), ennek ellenére a nagyságrendek érzékeltetésére mindenképpen alkalmasak. A táblázat számításai szerint a 16%-os egységes SzJA kulcs bevezetése az adókedvezmények és adójóváírás megtartása mellett majdnem 550 milliárd forintos kiesést jelentene a költségvetésnek (1. eset). Erről azonban a hírek szerint nincs szó, hanem az adójóváírás fokozatosan kivezetésre kerülne. Az adójóváírás megszüntetésével az adókiesés már csak 350 milliárd forint (2), amennyiben az összes adókedvezmény (magánnyugdíj-pénztári, fogyatékosági, lakásvásárlási, stb.) megszűnne, úgy csak 150 milliárd forinttal csökkennének az SzJA bevételek (3).

Ha a 16%-os egységes adókulcs a 2009-ben bevezetett **szuperbruttó** jövedelemre lenne vetítve, akkor az adójóváírás megtartása mellett 150 milliárd forint bevétel esne ki (4), minden kedvezmény eltörlése esetén pedig az adóbevétel még nőhet is.

Megállapítható, hogy csak a (3)-(5) esetek (illetve ezekhez hasonló megoldások) jöhetnek szóba a 16%-os egységes adó bevezetése mellett úgy, hogy a költségvetés ne szenvedjen túlságosan nagy veszteséget.

Érdeemes azonban áttekinteni ennek az adóváltozásnak a következményeit a különböző jövedelmi szintekre. A 16%-os egységes kulcs az adójóváírás eltörlése mellett (2) azzal járna, hogy 266 ezer forint havi jövedelemig minden munkavállaló rosszul járna, e felett pedig egyre nagyobb nyereség lenne realizálható. A jelenlegi 71.500 forint havi minimálbért keresők jövedelme a jelenlegi 0,4%-os adóterheléssel szemben 16%-ra változna, forintban kifejezve a havi adófizetés 286 forintról 11.400 forintra emelkedne. Ahhoz, hogy a minimálbér jelenlegi nettó értéke szinten maradjon, 84.780 forint bruttó bérre lenne szükség, amelyet a munkaadók – a válságból még alig kikerülve – nem tudnának elviselni.

Ezért megfontolandónak tartjuk, hogy az egységes adó, ha a kormány emellett dönt, magasabb adókulcs mellett kerüljön meghatározásra (20-25%), ami megfelelné a kormány szándékainak az egyszerűbb és átláthatóbb adórendszer kialakítására, de egyúttal lehetőséget teremtene a kisebb jövedelműek adójának méltányos szinten tartására adókedvezmények formájában. Ennek nem kell feltétlenül adójóváírásban megtestesülnie, ami valóban igen bonyolult és átláthatatlan rendszer. Megfontolandó lenne egy viszonylag alacsony (pl. évi 500 ezer forintos) határig a 0%-os, adómentes sáv bevezetése, ami nem okozna torzulást a jövedelmek megállapításában (42 ezer forintos havi jövedelmet nemigen lehet megállapítani), de a legkisebb jövedelműek számára jelentős adókönyítést jelentene, amely kedvezmény a jövedelmek emelkedésével egyre inkább elenyészővé válna.

A tervezett intézkedések makrogazdasági hatásai

Ebben az írásban elsősorban a fiskális hatásokra koncentráltunk, mivel ezeket tartjuk az intézkedések legfontosabb hatásainak, illetve a makrogazdasági hatások is a fiskális csatornákon keresztül érvényesülnek.

Az adóváltoztatások megítélésünk szerint az ideai gazdasági növekedés ütemét alapján véve nem befolyásolják. A Kopint-Tárki ezért fenntartja az ideai évre vonatkozó előrejelzését a gazdasági növekedés 1,5%-os várható mértékéről. Mivel ezt a növekedést az export növekedése vezérli, sem a társasági adó mértékének csökkentése, sem a bankadó bevezetése nem befolyásolja érdemi mértékben. Ezt az előrejelzést csak akkor kényszerülnénk megváltoztatni, ha a magyar kormány és a nemzetközi pénzügyvilág között olyan törésre kerülne sor, amely az államadósság finanszírozását veszélyeztetné, annak összes következményével (árfolyamzuhanás, kamatemelkedés). Ezt azonban most nem látjuk valószínűnek: inkább egyfajta folyamatosan hullámzó helyzetre kell felkészülnünk, amelyben a viszony romlása és javulása követi egymást.

A magánháztartások magánszemélyektől való szolgáltatások igénybevételeinek adómentességét és regisztrációhoz kötését kedvező hatásúnak tartjuk, főként a gazdaság kihéredésének

szempontjából, a gazdaság és a költségvetés állapotára azonban rövid- közép távon nem fejt ki jelentős hatást.

A társasági adó csökkentése 500 millió forintos nyereséghatárig szintén indokolható lépés a vállalatok versenyképességének javulása szempontjából, 2010-ben azonban már hatástalan, 1-2 éven belül azonban bizonyos gazdaságélénkítő hatással bírhat. Az éves szinten kb. 100 milliárd forintos bevételkiesés nem jelentős, mégis, csak akkor tartjuk bevezethetőnek, ha az nem jár más területen – a TÁSA csökkentés kedvező hatását akár semlegesítő – megszorításokkal.

A bankadó bevezetése, miközben elvileg szintén indokolható, mértékét tekintve eltúlzottnak tűnik. 2010-ben mindenképpen indokolt lenne a csökkentése, elsősorban a társasági adó csökkentésének elhalasztása révén. Különös tekintettel arra, hogy ha a bankadó miatti bizalomvesztés a nemzetközi befektetők kamatelvárásait megemeli, akkor a pótlólagos kamatfizetési terhek az államadósságon nagyobb belföldi áldozatokat követelhetnek, mint a bankadóból befolyó összegek.

Az egykulcsos, 16%-os személyi jövedelemadó feltételei még nem ismeretesek. Számításaink szerint azonban a bruttó jövedelmekre a 16%-os kulcs mellett nem hozható létre olyan helyzet, amely az adóbevételek befolyását biztosítaná, a legalacsonyabb jövedelműek helyzetének romlása nélkül. Ha az adó a szuperbruttó jövedelmekre kerül kivetítésre, lehetőség van az adójóváírás megtartására (vagy célszerűbben: egy nulla kulcsos alsó adósáv bevezetésére). Ekkor a költségvetés bevételei csupán 150 milliárd forint körüli összegben csökkennek (a nulla kulcs esetén ennél akár kisebb mértékben). Célszerűbb volna azonban egy magasabb (20 vagy 25%-os egységes adókulcsot megállapítani, s emellett az alacsony jövedelműek számára adókedvezményeket fenntartani, mivel a munkaadók jelenleg nincsenek abban a helyzetben, hogy az enélkül a minimálbér körül keresők nettó bevételkiesését a bruttó bérek megfelelő emelésével pótolják.